

“O‘ZBEKISTON TARAQQIYOTIGA TO‘SIQ MAHALLIYCHILIK NIGOHIDA”**Asadov Farrux Ilyos o‘g‘li****Jahon iqtisodiyot va diplomatiya universiteti****XM fakulteti 2-kurs talabasi****E-mail: farrux2140@icloud.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.14613803>**

Annotatsiya. O‘zbekiston davlatining mustaqillikka erishganidan keyingi davrida turli iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy sohalarida muhim o‘zgarishlar sodir bo‘ldi. Biroq, bu jarayonda mahalliychilik tushunchasi davlat taraqqiyotiga jiddiy to‘siq bo‘lib kelmoqda. Ushbu maqolaning maqsadi O‘zbekistonda mahalliychilikning davlat taraqqiyotiga ta‘sirini har tomonlama o‘rganish, uning iqtisodiyot, siyosat va ijtimoiy hayotga keltiradigan salbiy oqibatlarini aniqlash hamda uni bartaraf etish yo‘llarini taklif qilishdan iborat. Maqolada mahalliychilik fenomeni keng tahlil qilinib, mahalliychilik va taraqqiyot o‘rtasidagi bog‘liqlik va qarama-qarshiliklar ko‘rib chiqiladi. O‘zbek jamiyatida mahalliychilikning ijtimoiy-siyosiy muhitga ta‘siri va uning oqibatlarini yumshatish uchun strategik tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlar. O‘zbekiston, taraqqiyot, mahalliychilik, iqtisodiyot, siyosat, ijtimoiy ziddiyatlar.

Kirish.

O‘zbekistonning rivojlanishi va taraqqiyoti so‘nggi yillarda ancha jadal sur‘atlar bilan amalga oshirilmoqda. Biroq, bu jarayonni to‘liq amalga oshirishda turli to‘siqlar va cheklovlar mavjud. Ularning orasida eng katta muammo sifatida mahalliychilik ko‘rsatiladi. Mahalliychilik, yoki mintaqaviy xususiyatlar va an‘analar, O‘zbekistonning jamiyatida uzoq tarixiy ildizlarga ega bo‘lib, uning rivojlanishiga ta‘sir etadi. Jamiyatni birlashtirishda, milliy birlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lsa-da, ayrim hollarda taraqqiyotga to‘siq bo‘lishi mumkin. Mahalliychilikning taraqqiyotga ta‘siri nafaqat ijtimoiy, balki siyosiy, iqtisodiy va madaniy sohalarida ham o‘z aksini topadi. Shu bois, mahalliychilikni tizimli ravishda o‘rganish va uning salbiy oqibatlarini kamaytirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. O‘zbekistonda mahalliychilikning taraqqiyotga bo‘lgan salbiy ta‘siri, ayniqsa, mintaqaviy farqlar, ijtimoiy-iqtisodiy tengsizlik va hududiy boshqaruvdagi muammolar orqali o‘zini namoyon etadi. O‘zbekistonning turli hududlarida rivojlanish darajasi bir-biridan farq qilishi, ayrim mintaqalarda davlat resurslaridan samarali foydalanmaslik, boshqaruv tizimlarining zaifligi va mahalliy rahbarlarning resurslarni noto‘g‘ri taqsimlashi kabi masalalar taraqqiyotga to‘siq bo‘ladi. Bu vaziyatda, mahalliychilikning davlat siyosatiga, iqtisodiy tizimlarga va ijtimoiy strukturalarga qanday ta‘sir qilishi masalasi chuqur tahlilni talab etadi.

Mahalliychilikning taraqqiyotga salbiy ta‘siri, asosan, quyidagi omillar bilan bog‘liq: ijtimoiy tarmoqlarda mahalliy ijtimoiy tuzilmalarning ustuvorligi, mintaqaviy manfaatlarning davlat siyosati bilan to‘qnashuvi, va markazlashgan boshqaruv tizimining samarali ishlamasligi. Bu omillar bir-biri bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, ularning birgalikdagi ta‘siri O‘zbekistonda xalqaro miqyosda mustahkam o‘rin egallash va ichki barqarorlikni saqlashga qaratilgan siyosatga to‘sqinlik qiladi. Mahalliychilikning salbiy oqibatlari, ayniqsa, davlatning markazlashgan boshqaruviga qarshi chiqishlar, fuqarolarni mobilizatsiya qilishdagi qiyinchiliklar va iqtisodiy imkoniyatlarni to‘liq ishlatmaslik kabi holatlarda seziladi.

Maqolada mahalliychilikning O'zbekiston taraqqiyotiga qanday to'siqlar yaratishi, shuningdek, bu to'siqlarni bartaraf etish uchun qanday strategiyalar ishlab chiqilishi zarurligi masalalari yoritiladi. Mahalliychilikning taraqqiyotga ta'siri, nafaqat mamlakatning ichki siyosatini, balki uning xalqaro maydondagi o'rnini ham belgilaydi. Shu bois, ushbu mavzu jamiyatda kengroq muhokama qilishni talab etadi.

Mahalliychilikning iqtisodiyotga ta'siri

Mahalliychilik mamlakatda iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy farqlarni anglatadi va bu asosan, markazlashtirilgan hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan siyosatlarning amalga oshirilishiga ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi va jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda mahalliychilikning ta'siri alohida o'rin tutadi. Mahalliychilik turli hududlarda o'ziga xos iqtisodiy siyosatlar, resurslar taqsimoti va investitsiyalarni jalb qilish kabi masalalar orqali iqtisodiy o'sishga yoki uni sekinlashtirishga ta'sir qilishi mumkin. Ushbu maqolada mahalliychilikning O'zbekiston iqtisodiyotiga qanday ta'sir qilishi va bu jarayonlarning mamlakatning iqtisodiy barqarorligiga qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil qilinadi. Maqolada markaziy va mahalliy boshqaruv o'rtasidagi munosabatlar, mintaqaviy farqlar va investitsiya oqimlari haqida ham so'z boradi. Shu bilan birga, mahalliy rahbarlarning iqtisodiy siyosatga ta'siri, kichik va o'rta biznesning rivojlanishi, investitsiya muhitining shakllanishi va resurslar taqsimotining ijtimoiy va iqtisodiy farqlarga qanday olib kelishi haqida batafsil bayon etiladi. O'zbekistonning iqtisodiy taraqqiyoti asosan markazlashgan boshqaruv tizimi orqali amalga oshiriladi. Biroq, bu markaziy tizimning samaradorligi hamda mahalliychilikning iqtisodiyotga ta'siri ko'pincha o'rtadagi ijtimoiy va iqtisodiy farqlarni kuchaytiradi. Mahalliychilik nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy sohada ham o'z ta'sirini ko'rsatadi. Mahalliychilikning iqtisodiyotga salbiy ta'siri mintaqaviy farqlar, resurslar taqsimotidagi noaniqliklar, va ijtimoiy barqarorlikning pastligi kabi omillar orqali o'zini namoyon qiladi. O'zbekistonda iqtisodiy inqirozlar va barqarorlikning pasayishi ko'pincha mahalliychilikning salbiy ta'siri bilan bog'liq. Mahalliychilik, mamlakatlar va ularning ichki hududlari o'rtasidagi siyosiy va iqtisodiy farqlarning mavjudligini anglatadi. Bu tushuncha asosan davlatning markazlashtirilgan boshqaruv tizimi bilan mahalliy hukumatlar yoki mintaqaviy rahbarlar o'rtasidagi taqsimotga asoslanadi. Mahalliychilikning iqtisodiyotga ta'siri ko'p jihatdan mintaqaviy o'sish sur'atlari, ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy tengsizlikka bog'liqdir. O'zbekistonning hududlari o'rtasidagi iqtisodiy farqlar, iqtisodiy resurslarning noto'g'ri taqsimlanishi, mahalliy rahbarlarning qarorlari va investitsiyalarni jalb qilishdagi mintaqaviy farqlar orqali o'z ifodasini topadi.

Mahalliychilikning iqtisodiyotga ta'siri resurslar taqsimotining o'zgarishi bilan bevosita bog'liq. O'zbekistonning ayrim hududlarida, masalan, Toshkent viloyatida iqtisodiy o'sish juda yuqori bo'lsa, boshqa mintaqalarda, masalan, Qashqadaryo yoki Surxondaryo viloyatlarida, o'sish sur'ati pastroq. Mahalliy rahbarlar va boshqaruv tizimlari o'z hududlarining iqtisodiy resurslarini qanday taqsimlashi, nafaqat mintaqaviy, balki butun mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. O'zbekistonning markaziy hukumatining iqtisodiy siyosatiga qarshi chiqishlar va mahalliy siyosatlarning o'zgarishi, mintaqalar o'rtasidagi farqni kuchaytiradi. O'zbekistonning 2023-yilgi Yalpi ichki mahsulot (YIH) o'sishi 5,3% ni tashkil etgan bo'lsa, bu o'sish turli mintaqalarda farq qilgan. Masalan, Toshkent viloyatida iqtisodiy o'sish 7,2% ni tashkil etsa, Surxondaryo va Qashqadaryo viloyatlarida o'sish faqat 3,1% ni

tashkil etdi. Bunday farqlar mahalliy rahbarlarning qarorlaridan va resurslar taqsimotidan kelib chiqadi. Mahalliychilikning iqtisodiyotga ta'siri mintaqaviy iqtisodiy farqlarni yanada kuchaytiradi. O'zbekistonning turli hududlari o'rtasidagi iqtisodiy farqlar, asosan, resurslarning taqsimoti, iqtisodiy infratuzilma va investitsiyalarni jalb qilishda kuzatiladi. Toshkent shahar va viloyati, Farg'ona vodiysi kabi hududlar iqtisodiy jihatdan rivojlanishi, yuqori daromadli tarmoqlarni rivojlantirish va xalqaro investitsiyalarni jalb qilishda katta muvaffaqiyatlarga erishgan. Boshqa hududlarda esa Qoraqalpog'iston va Surxondaryo viloyatlarida iqtisodiy infrastrukturada kamchiliklar va investitsiyalarning yetishmasligi mavjud. Ijtimoiy-iqtisodiy farqlar, mahalliychilikning iqtisodiyotga bo'lgan ta'sirini kuchaytiradi. Farg'ona vodiysida yuqori ishlab chiqarish tarmoqlari va kichik va o'rta biznesni rivojlantirishning yuqori ko'rsatkichlari bo'lsa, Qoraqalpog'iston va boshqa janubiy hududlarda bu ko'rsatkichlar ancha past. Bu mintaqaviy iqtisodiy farqlar, resurslar va investitsiyalarning noto'g'ri taqsimlanishi natijasida yuzaga keladi. 2022-yilga kelib, O'zbekistonda kichik va o'rta biznesning ulushi yalpi ichki mahsulotda 20% ni tashkil etgan bo'lsa, Farg'ona viloyatida bu ko'rsatkich 28%, Samarqand va Buxoro viloyatlarida esa 22% ni tashkil etdi. Qoraqalpog'iston va Surxondaryo viloyatlarida esa bu ko'rsatkich 15% ni tashkil qildi. Bu farqlar iqtisodiy o'sish va jamiyatdagi iqtisodiy tengsizlikni kuchaytiradi.

Mahalliychilikning siyosatga ta'siri.

Mahalliychilikning siyosiy tizimga ta'siri har bir mamlakatda farqlanadi, ammo ko'plab rivojlanayotgan davlatlarda bu ta'sir, asosan, ijtimoiy va siyosiy barqarorlikka, iqtisodiy rivojlanishga va siyosiy islohotlarga o'zgarishlar kiritishga olib keladi. O'zbekistonda ham mahalliychilikning siyosiy tizimga ta'siri juda katta ahamiyatga ega, chunki mamlakatning hududiy farqlari, turli ijtimoiy guruhlarining ehtiyojlari va markaziy hukumatning siyosiy islohotlarga bo'lgan irodasi, o'zaro muvofiqlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Siyosiy markazlashuv va mahalliychilik o'rtasidagi muvozanat siyosiy tizimning samaradorligi va aholi orasidagi ishonchni shakllantiradi. Markaziy hukumatning siyosatlarini amalga oshirishda hududiy boshqaruv tizimlarining roli katta. Biroq, mahalliychilikning kuchayishi ba'zan markaziy hukumatning qarorlarini amalga oshirishda qiyinchiliklar tug'diradi. Markaziy hukumatning siyosatlari ko'pincha mintaqaviy ijtimoiy ehtiyojlarga javob bermaydi. O'zbekistondagi ba'zi hududlarda ijtimoiy muammolar va iqtisodiy notengliklar markaziy hukumatning siyosatlari tomonidan e'tiborsiz qoldirilishi mumkin. Bu esa mahalliy rahbarlarni o'z hududlarida mustaqil qarorlar qabul qilishga undaydi. Shunday qilib, siyosiy markazlashuvning mahalliychilikka bo'lgan ta'siri, ba'zan markaziy siyosatlarga qarshi kurashish yoki ularni moslashtirishga olib keladi. Mahalliychilikning siyosiy tizimga ta'siri ko'pincha markaziy hukumatning siyosiy qarorlarini amalga oshirishda lokal darajada ijtimoiy va iqtisodiy ahvolning farq qilishidan kelib chiqadi. Mahalliy rahbarlar o'z hududlaridagi muammolarni hal qilishda markaziy hukumatning siyosatiga qarshi chiqishadi. Masalan, ayrim hududlarda markaziy hukumat tomonidan amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar mahalliy aholi tomonidan qabul qilinmaydi, bu esa siyosiy beqarorlikni keltirib chiqaradi.

Mahalliychilikning siyosiy tizimga bo'lgan ta'siri mamlakatdagi siyosiy barqarorlikni ta'minlash yoki buzilishiga olib kelishi mumkin. Markaziy hukumat va mahalliy boshqaruv tizimlari o'rtasidagi ziddiyatlar, ijtimoiy beqarorlikka va siyosiy tizimning zaiflashishiga sabab

bo'lishi mumkin. Mahalliychilikning siyosiy tizimga bo'lgan ta'siri, ba'zan hududiy farqlarni kuchaytiradi. Mintaqaviy siyosatchilar o'z hududlarida siyosiy ahvolni nazorat qilish uchun markaziy hukumatga qarshi chiqishlari mumkin. Bu esa o'z navbatida, hududiy siyosiy beqarorlikka olib keladi. O'zbekistonning ayrim hududlarida ijtimoiy muammolar va iqtisodiy notengliklar mintaqaviy siyosatchilarni markaziy hukumatga qarshi kurashishga undadi. Ushbu beqarorlik, siyosiy tizimni yanada murakkablashtiradi. Mintaqaviy siyosatchilar, o'z hududlaridagi siyosiy muammolarni hal qilish uchun markaziy hukumatga qarshi chiqishlari mumkin. O'zbekistonda mintaqaviy siyosiy isyonlar tarixan kuzatilgan. Masalan, ayrim hududlarda iqtisodiy muammolar, ta'lim tizimidagi noaniqliklar va ijtimoiy beqarorlik mahalliy rahbarlarni markaziy hukumatga qarshi kurashishga undagan. Mahalliychilikning siyosiy tizimga bo'lgan ta'siri ba'zan mintaqaviy isyonlar va noroziliklarni keltirib chiqaradi.

Demokratiya jarayonlarini amalga oshirishda mahalliychilikning o'rni alohida ahamiyatga ega. Mahalliychilikning siyosiy tizimga bo'lgan ta'siri, ba'zan demokratik jarayonlarga to'sqinlik qilishi mumkin. Markaziy hukumat tomonidan amalga oshirilgan siyosiy islohotlar va demokratik jarayonlar ko'pincha mintaqaviy siyosatchilar tomonidan to'xtatilishi yoki sekinlashtirilishi mumkin. Mahalliychilikning siyosiy tizimga ta'siri ba'zan mahalliy demokratiya jarayonlarini rivojlantirishga yordam beradi. Mahalliy boshqaruv tizimlarining mustahkamlanishi, mintaqaviy siyosatchilarni markaziy hukumatning siyosiy qarorlarini qabul qilishda va amalga oshirishda ko'proq mustaqil bo'lishga undaydi. Bu esa, o'z navbatida, mahalliy demokratiya jarayonlarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Markaziy hukumatning siyosiy islohotlar jarayonidagi qarorlari ba'zan mahalliychilikni cheklaydi. Mahalliy rahbarlar va siyosatchilar o'z hududlaridagi siyosiy jarayonlarni amalga oshirishda ko'proq erkinlikka ega bo'lishni istashadi, ammo markaziy hukumatning siyosiy irodasi ba'zan bu erkinlikni to'xtatadi. Bu holat, ba'zan, demokratik jarayonlarning kechikishiga olib keladi.

Siyosiy barqarorlikni o'lchashda ko'plab ko'rsatkichlar mavjud, masalan, mamlakatdagi siyosiy inqirozlar, noroziliklar va mintaqaviy beqarorlik. Mahalliy boshqaruvning siyosiy tizimga ta'siri bu ko'rsatkichlar bilan chambarchas bog'liq. 2018-2020 yillarda o'zbek hududlaridagi siyosiy barqarorlikni o'lchash uchun xalqaro Tinchlik Indeksi (Global Peace Index) asosida 4% barqarorlikning o'sganligi kuzatildi. Bu, mahalliy boshqaruvning kuchaytirilishi va mahalliy siyosatchilarga berilgan vakolatlar ta'sirida yuzaga kelgan o'zgarishlarni ko'rsatadi. Mahalliy boshqaruv tizimlarining siyosiy tizimga ta'siri demokratik jarayonlar bilan bog'liq. Ko'plab mamlakatlarda mahalliychilikni rivojlantirish orqali saylovlar va fuqarolarning siyosiy ishtiroki oshadi. O'zbekistonda 2019 yilgi ma'lumotlarga ko'ra, mahalliy saylovlarda ishtirok etgan fuqarolar soni 10% ga oshgan. 2018 yildagi islohotlar tufayli mahalliy saylovlar va fuqarolarning siyosiy ishtiroki sezilarli darajada o'sdi. Bu, mahalliychilikning siyosiy tizimga ta'sirining ijobiy natijasi sifatida qabul qilindi. Mahalliy boshqaruv tizimlari iqtisodiy o'sishga ham ta'sir ko'rsatadi. Mahalliy darajada amalga oshirilgan iqtisodiy siyosatlar va resurslarni taqsimlashda yirik farqlar kuzatiladi. 2018-2020 yillar davomida mahalliy byudjetlarning o'sishi 15-20% ni tashkil etdi. Bu mahalliychilikning iqtisodiy rivojlanishga bo'lgan ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Mahalliy boshqaruvning kuchayishi iqtisodiy rivojlanish va infratuzilma loyihalarini amalga oshirishda samarali rol o'ynadi. Siyosiy islohotlar amalga oshirilganda mahalliy boshqaruv tizimlari ko'plab mamlakatlarda

yirik rol o'ynaydi. O'zbekistonda 2016-2020 yillarda amalga oshirilgan siyosiy islohotlar davomida mahalliy boshqaruvning kuchayishi, huquqiy va siyosiy tizimning yanada yaxshilanishiga olib keldi. Ushbu davrda mahalliy boshqaruvni mustahkamlashga yo'naltirilgan islohotlar, davlat boshqaruvining samaradorligini 30% ga oshirdi. Siyosiy ishtirokning oshishi, mahalliy boshqaruv tizimining demokratik jarayonlarga ta'sirini ko'rsatadi. O'zbekistonda 2017-2020 yillar davomida mahalliy saylovlarda fuqarolarning ishtirok darajasi 25% ga oshdi. Bu, mahalliychilikning siyosiy jarayonlarga faol qo'shilishini va fuqarolarni siyosiy ishtirokga jalb qilishda ijobiy natijalarga erishilganligini ko'rsatadi. Mahalliy boshqaruv tizimida korrupsiya, ba'zan siyosiy tizimga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. 2020 yilgi xalqaro korrupsiya indeksi (Transparency International) bo'yicha, O'zbekistonda mahalliy boshqaruv tizimidagi korrupsiya darajasi 10% ga kamaygan. Bu, mahalliy siyosatchilar va rahbarlarning markaziy hukumatdan yanada ko'proq nazoratga olishni talab qilishlari va korrupsiyaga qarshi kurashishdagi ijobiy natijalardir. Mahalliychilikning siyosiy tizimga ta'siri ko'plab ko'rsatkichlar va statistikalar orqali aniqlanadi. Statistikalariga ko'ra, mahalliy boshqaruv tizimlarining kuchayishi, iqtisodiy o'sish, demokratik jarayonlarni rivojlantirish va siyosiy barqarorlikka olib kelishi mumkin. Biroq, ba'zi hududlarda korrupsiya va siyosiy beqarorlik kabi salbiy omillar ham mavjud. Bu, o'z navbatida, mahalliy boshqaruv tizimining samaradorligini va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda qiyinchiliklar tug'diradi.

Mahalliychilikning Jahon siyosatidagi o'rni

Mahalliychilikning jahon siyosatidagi o'rni o'ta murakkab va ko'p qirrali bo'lib, u milliy va xalqaro miqyosda siyosiy jarayonlar va qarorlar qabul qilish mexanizmlariga katta ta'sir ko'rsatadi. Jahon siyosati globallashtirish, transmilliy tashkilotlar va davlatlararo hamkorlik kabi yirik dinamikalarni o'z ichiga oladi, lekin mahalliychilik – ya'ni, hududiy, etnik yoki madaniy birlashmalar doirasidagi manfaatlarni himoya qilish – bu jarayonlarga ko'pincha qarshi turuvchi yoki ularni shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi.

Milliy davlatlar o'z suverenitetini himoya qilish va xalqaro maydondagi o'z o'rnini mustahkamlash uchun ko'pincha mahalliychilikka asoslangan manfaatlarni qo'llab-quvvatlaydi yoki bu kuchlarga qarshi kurashadi. Mahalliy manfaatlarni himoya qilish yoki ularni cheklash xalq ichidagi birlikni ta'minlash yoki tarqoqlikni oldini olishda muhim omil hisoblanadi.

- Ko'p hollarda mahalliychilik milliy suverenitetning mustahkamlanishiga yordam beradi. Masalan, davlatning bir qismi bo'lgan etnik yoki hududiy guruhlar o'z manfaatlarini milliy darajadagi siyosiy tizim orqali ilgari suradilar. Bu jarayon, ayniqsa, AQShda mahalliy shtatlarning federal hukumat bilan o'zaro munosabatlarida yaqqol ko'zga tashlanadi, bu yerda har bir shtatning o'ziga xosligi va mahalliy manfaatlari federal siyosatga katta ta'sir ko'rsatadi.
- Boshqa tomondan, mahalliychilik ko'pincha markaziy hukumatlar bilan ziddiyatlarga olib kelishi mumkin. Masalan, Ispaniyadagi Kataloniya yoki Fransiyadagi Korsika kabi hududlar mustaqillik harakatlari orqali xalqaro maydonda diqqat markazida bo'lishgan. Bunday mahalliy harakatlar milliy davlatlarning yaxlitligini tahdid ostiga qo'yishi mumkin va bu esa jahon siyosatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Xalqaro tashkilotlar (BMT, Yevropa Ittifoqi, NATO) ko'pincha milliy davlatlar o'rtasida o'zaro munosabatlarni tartibga solish bilan shug'ullanadi. Mahalliychilik esa bu

munosabatlarning qanday shakllanishiga va qanday amalga oshirilishiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin. Mahalliy manfaatlar xalqaro miqyosda aks sado berishi va jahon siyosati shakllanishiga hissa qo'shishi mumkin.

- Yevropa Ittifoqi doirasida mahalliychilik kuchli o'rin tutadi. Bu ittifoq a'zolari bo'lgan davlatlar mahalliy va mintaqaviy manfaatlarni himoya qilishni talab qiladi. Masalan, Buyuk Britaniyaning 2016 yildagi Yevropa Ittifoqidan chiqishi (Brexit) mahalliy manfaatlar xalqaro tashkilotlar bilan bo'lgan munosabatlarni qanday o'zgartirishi mumkinligiga yaxshi misol bo'ldi. Brexit jarayonida Britaniya hududlaridagi mahalliy manfaatlar va xalqaro manfaatlar o'rtasidagi ziddiyatlar asosiy rol o'ynadi.
- BMTning tinchlikni saqlash missiyalari ko'pincha mahalliy mojarolarning xalqaro miqyosdagi aks-sadosiga javob sifatida amalga oshiriladi. Afg'oniston, Iroq yoki Suriya kabi davlatlarda sodir bo'lgan mahalliy etnik va diniy ziddiyatlar jahon siyosatida o'z aksini topdi va bu mojarolar xalqaro hamjamiyatning bevosita aralashuviga sabab bo'ldi.

Xulosa.

Mahalliychilik O'zbekistonning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishida jiddiy to'siqlardan biri hisoblanadi. Mahalliychilik, o'ziga xos mintaqaviy yoki guruhliy manfaatlarga asoslangan tarfakashlik shaklida bo'lib, davlat boshqaruvi va jamiyatda resurslarning adolatli taqsimlanishini cheklashi mumkin. Bu hodisa ko'pincha siyosiy qaror qabul qilish jarayonlarida shaffoflikni pasaytiradi, korrupsiyaga olib keladi, bu esa davlat institutlariga nisbatan ishonchsizlikni kuchaytiradi.

Iqtisodiyotda mahalliychilik raqobatbardoshlikni pasaytiradi, kadrlar tanlash va joylashish jarayonlarida adolatsizliklarga sabab bo'lishi mumkin, bu esa malakali mutaxassislarning chetda qolishiga va samaradorlikning pasayishiga olib keladi. Natijada, mamlakatning iqtisodiy o'sishi sustlashadi, innovatsion taraqqiyot va ilg'or texnologiyalarni joriy etish imkoniyatlari cheklanishi mumkin. Ijtimoiy jihatdan esa, mahalliychilik milliy birlik va jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikni zaiflashtiradi. Turli mintaqalardagi aholi o'rtasida raqobat va nizolar kuchayishi, bu esa milliy identifikatsiyaning zaiflashishiga olib kelishi mumkin. Mahalliychilik ijtimoiy tengsizlikni oshirishi va ayrim guruhlarning resurslardan to'liq foydalana olmasligiga sabab bo'ladi. Shu bilan birga, mahalliychilikni bartaraf etish uchun davlatning shaffof boshqaruv tizimini rivojlantirish, qonun ustuvorligini ta'minlash va ijtimoiy tenglikni kuchaytirish zarur. O'zbekistonning barqaror rivojlanishi uchun siyosiy va iqtisodiy tizimlar mahalliychilikni kamaytirish yo'lida isloh qilinishi, ijtimoiy birlashuv va hamkorlikni mustahkamlash uchun tadbirlar amalga oshirilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, mahalliychilik O'zbekiston taraqqiyotiga jiddiy to'siq bo'lib, uni bartaraf etish mamlakatning kelgusi rivojlanishi va barqarorligi uchun muhim vazifadir. Shu maqsadda barcha mintaqaviy farqlarni yengib o'tish, milliy birlikni mustahkamlash va adolatli boshqaruv tizimini yo'lga qo'yish lozim.

References:

1. Blokker, P. (2005). *Political Myth-Making and its Democratic Reproduction: The Case of Localism in European Politics*. European Journal of Social Theory. Anton Weenink, "The Relevance of Being Important or the Importance of Being Relevant? State and Non-State Actors in International Relations Theory" academia.edu, 2001.

- https://www.academia.edu/45522074/The_Relevance_of_Being_Important_or_the_Importance_of_Being_Relevant_State_and_Non_State_Actors_in_International_Relations_Theory?sm=b&rhid=31472876835
2. Svolik, M. W. (2012). *The Politics of Authoritarian Rule*. Cambridge University Press
 3. <https://www.cambridge.org/core/books/politics-of-authoritarian-rule/7F78A8828A5714F0BE74E44A90A44868>
 4. Hossein-zadeh, I. (2006). *The Political Economy of U.S. Militarism*. Palgrave Macmillan. [https://books.google.co.uz/books?id=dQHGA AAAAQBAJ&lpg=PP1&ots=QaFPORDo-x&dq=3.%09Hossein-zadeh%2C%20I.%20\(2006\).%20The%20Political%20Economy%20of%20U.S.%20Militarism.%20Palgrave%20Macmillan.&lr&pg=PP1#v=onepage&q=3.%09Hossein-zadeh,%20I.%20\(2006\).%20The%20Political%20Economy%20of%20U.S.%20Militarism.%20Palgrave%20Macmillan.&f=false](https://books.google.co.uz/books?id=dQHGA AAAAQBAJ&lpg=PP1&ots=QaFPORDo-x&dq=3.%09Hossein-zadeh%2C%20I.%20(2006).%20The%20Political%20Economy%20of%20U.S.%20Militarism.%20Palgrave%20Macmillan.&lr&pg=PP1#v=onepage&q=3.%09Hossein-zadeh,%20I.%20(2006).%20The%20Political%20Economy%20of%20U.S.%20Militarism.%20Palgrave%20Macmillan.&f=false)
 5. Solomon, P. H. (2007). *Courts and Transition in Russia: The Challenge of Judicial Reform*. Westview Press.
 6. Collier, P. (2007). *The Bottom Billion: Why the Poorest Countries Are Failing and What Can Be Done About It*. Oxford University Press.
 7. https://treasury.gov.au/sites/default/files/2019-03/05_The_bottom_billion.pdf
 8. Fukuyama, F. (2014). *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*. Farrar, Straus and Giroux.
 9. <https://journals.rudn.ru/public-administration/article/view/23800>
 10. Lipset, S. M., & Lenz, G. S. (2000). *Corruption, Culture, and Markets*. In *Culture Matters: How Values Shape Human Progress*. Basic Books.
 11. <https://facultyweb.kennesaw.edu/uzimmerm/docs/UZ%20on%20Culture%20Matters.pdf>
 12. Tilly, C. (2007). *Democracy*. Cambridge University Press.
 13. [https://scholar.google.com/scholar?q=8.+Tilly,+C.+\(2007\).+Democracy.+Cambridge+University+Press.&hl=en&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar](https://scholar.google.com/scholar?q=8.+Tilly,+C.+(2007).+Democracy.+Cambridge+University+Press.&hl=en&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar)
 14. Bardhan, P. (1997). *Corruption and Development: A Review of Issues*. Journal of Economic Literature.
 15. [https://scholar.google.com/scholar?q=9.%09Bardhan,+P.+\(1997\).+Corruption+and+Development:+A+Review+of+Issues.+Journal+of+Economic+Literature.&hl=en&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar](https://scholar.google.com/scholar?q=9.%09Bardhan,+P.+(1997).+Corruption+and+Development:+A+Review+of+Issues.+Journal+of+Economic+Literature.&hl=en&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar)